

Cimerák, Milan

Caligula : "Když je státní pokladna na prvním místě, ztrácí smysl lidský život..."

Theatralia. 2010, vol. 13, iss. 1, pp. 92-93

ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115639>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

UHDE, MILAN. 2004. Taškařice kolem mrtvol. *Divadelní noviny*, 2004, č. 19, s. 4.

Mgr. et Mgr. Jitka Šotkovská (1982) – doktorandka divadelní vědy v Kabinetu divadelních studií při Semináři estetiky FF MU.

MgA. Jan Šotkovský (1982) – dramaturg Městského divadla Brno a BURANTEATRU, doktorand na Janáčkově akademii múzických umění v Brně.

Milan Cimerák / *Caligula* „Když je státní pokladna na prvním místě, ztrácí smysl lidský život...“

Caligula Alberta Camuse měl premiéru v Divadle Jiřího Myrona 22. března 2003. Přesto, že se jednalo o inscenaci kritiky vyzdvihovanou, udržela se na ostravském jevišti pouze do 18. května 2004. Režisér Jan Mikulášek, spolu se scénografem Markem Cpinem, se kterým nadále soustavně spolupracuje, dali vzniknout představení plnému obrazových metafor a osobitého divadelního vyjádření. *Caligula* rozhodně nepatřil k odpočinkovým představením, nutil diváky přemýšlet, trápit se, prožívat. Nastar-

toval řadu Mikuláškových inscenací v ostravském Národním divadle moravskoslezském, které jsou i přes své kvality kvůli klesající návštěvnosti brzy dernierovány. Nehledě na to, že se s tímto problémem nepotkává jen v Ostravě.

Důmyslnost režie byla vidět zejména v práci s divadelními znaky a jejich pohyblivými významy. Jako příklad lze uvést, jak je nakládáno s červenou židlí, na kterou Caligula (David Viktora) usedá jako na trůn. Židle je zde symbolem moci vladaře, jasné kontury, tvrdost a agresivní barva jen stvrzují, o jakou vládu asi půjde. V průběhu inscenace židle nabývá na rozměru, ze stolní židle se stává dvoumetrová, později je její velikost taková, že na ni Caligula vystoupí pouze za pomoci žebříku. Neúměrně rostoucí hrůzovládu Caliguly a její neomezenost pak dokáže scéna, kdy se césar v náhlém uvědomění své role v bestiální hře zkroušeně opírá o obří červený kvádr znázorňující nohu gigantické židle. Moc je nedozírná.

Smyslem pro detail a stříhovití světelných předělů jakoby se toto jevištní dílo podobalo filmu. Situace mají jasná ohraničení a jsou často vyhoceny hudbou, pak jsou pohlceny tmou a nastavují se situace nové. Mikulášek je schopen vedle disharmonicky znějící zvonkohry, prodchnuté mihotavým elektronickým zvukem, a úsečných chorálových zpěvů plujících v moři smyčců postavit na závěr píseň Hany Hegero-

vé *Tak už bal*, která vytvoří ve scéně Caligulova zavraždění silný, sarkastický, pro někoho možná sentimentální kontrast.

Z hereckých výkonů vynikal nad druhé Helikon Jana Hájka. Hájek spolupracoval s Mikuláškem už od svého působení v brněnské Polárce. Ve větách, kterými postava promlouvá, zní jistá pokřivenost. Podivnost intonací nutí diváka znovu si větu promýšlet a nacházet v ní nové významy. Nejnověji můžeme vidět vývoj této spolupráce v ostravské inscenaci Sofoklova *Oidipa* (premiéra 20. června 2009 v Divadle Antonína Dvořáka). Preciznost a smysl pro zkratku, schopnost navodit sugestivní atmosféru. Mikulášek diváky zavedl do světa bez pravidel, do světa, kde se nesmysl stává logikou, akcentoval témata relativní pravdy, konfrontace jedince a společnosti a přelévání moci z jedněch na druhé v nekončícím krvavém víru. *Caligula* byl inscenací sice náročnější, ale o to víc si jej ti, kteří takový druh divadla vyhledávají, mohli vychutnat.

Do dějin s tebou, Caligulo, do dějin.

Bc. Milan Cimerák (1984) – absolvent oboru Teorie a dějiny divadla na FF MU v Brně. Věnuje se současnému divadlu, je členem amatérských divadelních souborů.

Andrea Sedláčková / Totální divadlo v koncepci Jana Mikuláška

Merlin aneb Pustá zem. Nejrozsáhlejší Dorstovo dílo, pro ambice i způsob zobrazení dějin řazeno po bok *Fausta* či *Posledních dnů lidstva*, Jan Mikulášek inscenačně ztvárnil v Moravském divadle v Olomouci v sezoně 2004/2005 (premiéra 14. ledna 2005).

Šíře dramatického textu si vyžádala řadu úprav, z nichž tu nejvýraznější představovalo odstranění postavy Parzivala, jehož roli částečně převzal Gareth (nalezení Grálu). Zatímco Artušova linie byla v souladu s předlohou ponechána, protipól k ní vytvořil Mikulášek prostřednictvím dvojice Ďábel – Merlin. Ďáblova všudypřítomnost, promítnutá do postav Truhláře či Slepého papeže, směřovala k syntéze rovin dobra a zla. Jeho moc nespočívala v přímočarém zobrazení krutosti, nýbrž v rafinovanosti, s jejíž pomocí ovládl svého syna, který se nevědomky stal vykonavatelem hrůzných tužeb otce, tedy i osudu.

Mikulášek v koncepci vycházel primárně z principů spjatých s poetikou epického divadla. Ta se projevila ve složce scénografické i herecké. Inscenátoři využili prázdného prostoru k tomu, aby po jeho obvodu vytvořili půlkruh z židlí, na nichž po celou dobu představení seděli téměř všichni představitelé (herci jakožto divá-